

Sadržaj

Predgovor: Katedrala od slova	5
---	---

1886.

Kršćansko ustrojstvo državâ

Korizmena okružnica

Crkva bi trebala biti izvor i zalag jedinstva, a jedinstva nema	17
Jedni smo po sakramentima, po obredima se razlikujemo	18
Istočna Crkva ne priznaje prvenstvo Pape	20
S jedinstvom Crkve najuže je spojena sloboda Crkve	21
Pitanje jedinstva nije neumjesno pitanje	22
I u Pravoslavnoj Crkvi našao se jedan čovjek koji jednako misli (Solovjev) . .	24
Jedinstvo je Božji dar	25
Kakvi ljudi takvo društvo	26
Kršćanski je nauk pitanje svih – i jednostavnih (prostih) i učenih	28
Uzvišenost sakramenta ispovijedi	29
S molitvom neka se duhovna dobra »nabave«	31
Uvjeti obilatog oproštenja	33
Enciklike i druga pisma pape Lava XIII.	33
Okružnica »Immortale Dei« – biser među okružnicama	36
Na obranu Pape ustali mnogi učenjaci	38
Današnje društvo kao lađa na uzburkanom moru	39
Papa Lav XIII. – živa slika Oca nebeskoga	40

I.

Bog je stvorio čovjeka društvenim bićem	43
I čovjek pojedinac i ljudsko društvo od Boga su i po Bogu	44
Ljudsko društvo i države u odnosu prema Bogu	46

Sve se »okreće« oko uskrskog Isusa	48
Ima sto drugih načina kako se čovjekov duh odaziva Božjem Duhu	49
Pohvala ženskom spolu	50
Zablude suvremene znanosti	51
Svaka je vlast od Boga, ali o njezinu vanjskom obliku odlučuje narod	52
Vlast nije na korist pojedinca ili male skupine, nego na dobro svima	54
Uprava i sudstvo od neizmjerne su važnosti za svaki narod	55
Vlast se mora brinuti za javno bogoštovlje	56
Nova ideologija nije će da je izvor vlasti u Bogu	58
Crkva je neposredno od Boga i po Bogu	61
Crkva se svojim pravom i svojim držanjem ne protivi državi	63
Crkva je posve različita od države	63
Isus predaje vlast Petru	65
Između Crkve i države mora vladati štovanje, međusobno sporazumijevanje i sloga	68
Tko dirne u slobodu Crkve dirnuo je u Isusa	70
Pouka sv. Augustina o ponašanju unutar države	71

II.

<i>Cuius regio illius religio</i> – Čija zemlja toga je i vjera	73
Država nije jedini izvor prava i slobode	74
Od imanja otetih Crkvi država nije imala koristi	76
Katolička Crkva nije neprijateljica suvremenih sustava	77
Blago narodu u kom najmudriji ljudi vladaju	78
Tko ljubi Boga, ljubi i bližnjega	79
Veliki ljudi bili su veliki domorodci	80
Teško stanje svete Stolice u Rimu i Italiji	81
Crkva podržava znanost i znanstvenike	84
Bog i vjera ne stoje na putu nikakvoj učenosti	86
Nepromjenjivost istine vjere ne koči napredak znanosti	87
Jedno je pravo a drugo je moć	88
Nisu sve vjere i bogoštovlja jednaki	90
Slučaj djevojčeta bez roditelja	90
Navala na kršćanstvo je »snošljivost«, a obrana »nesnošljivost«?	91

Sloboda govora i tiska	92
Jednakost ljudi	93
Pitanje jednakosti svih ljudi	93

III.

Dužnosti katolika glede države i javnoga života	96
Svećenik prema svome puku mora biti blag, umiljat, ljubazan	98
Zakletva pred sucem nekršćaninom	99
Svećenikovo ponašanje u Saboru	100
Nijedan pravovjernik ne smije biti prema domovini nehajan ili nemaran	101
Prva i najpreča dužnost jest međusobna ljubav, sloga i mir	103
U Francuskoj između samih katolika i pravovjernika došlo do razmirica	104
Završetak pastirskog lista: najprije ljubiti Boga, a potom ljubiti bližnjega	106
Dobar i predobar je naš narod	108
Narod nam je dobar i pobožan	108
Svetu Božju Crkvu valja ljubiti kao svoju majku	110
Biskup: »Bože, daj našem narodu dobrih, pobožnih, učenih i revnih svećenika«	111

1887.

Kršćanstvo i Crkva

Korizmena poslanica

Opomena Timoteju – opomena nama	115
Nastupaju teška vremena	117
Bezboštvo, nevjera i razvratnost i do nas se dotepli	118
I u nas se digao oltar proti oltaru	119
Biskup to prešutjeti ne može	120
Biskup najavljuje sadržaj ovogodišnje Poslanice	121
Nitko našem puku ne može podmetnuti bajke	122

I. Izvori svete vjere

Strah nije jedini izvor svakomu zakonu i svakoj vjeri	124
Čovjek je »animal religiosum« – »religiozno biće«	125
Čovjekovo srce vječni dokaz Boga	126
Što je prava znanost?	127

Strah nije prvobitno i primordijalno čuvstvo u čovjeku	128
Strah i praznovjerje	129
Temeljni kršćanski zakon je ljubav Božja	130
Bog od nas traži ljubav – radi nas	132
Kršćanstvo priznaje strah – od grijeha	133
Vrhovna svrha kršćanstva – ljubav	134
Čovjek koji se boji grijeha i Boga ne vrijeđa drugoga i oprašta drugome	134
Moć i religiozno čuvstvo prirođeni su čovjeku	136
Renanovo je djelo o Isusu Kristu razvratno, isprazno i protuslovno	137
Isus – danas, sutra i uvijek	138
Vrhovno apostolstvo neprekinuto od Krista do Pape i biskupa	139
Isus Krist izvor je svih promjena u povijesti	139
»Mučen pod Poncijem Pilatom« – svjedoče stari povjesničari	141
Isus je živo i istinito biće	141
Moderna znanost: Isus je samo simbol Sunca	143
Mi se vjernici nemamo ni zbog čega ponositi Isusom?	144
Isusov nauk o Bogu	145
Čovjekov život u svjetlu Kristove muke	146
Plodovi znanosti: pogrda i opakost prema Kristovu djelu	147
Moderna znanost odbacuje Sveto pismo	148
Sveta Crkva počela je daleko prije nego Sveto pismo i Evanđelje	148
Crkva čuva Sveto pismo kao svoju dušu	150
Koja se knjiga može pohvaliti s takvim izvorom i postankom kao Sveto pismo?	151
Knjige napisane neposredno nakon Svetoga pisma	151
Moderna znanost i njezina »suvremena kritika«	152
Moderno umovanje o Svetim knjigama	153
Sveti Jeronim najbolji poznavatelj Svetih knjiga	153
Natucanja kritičara devetnaestoga stoljeća »zakasnila« sa svojim izmišljotinama	155
Je li Sveto pismo puno protuslovlja?	156
Apostoli – »prosti ljudi i neznalice«	156
Svete knjige pune su varijanata	158

Čitajmo Sveto pismo	159
Čudesa sadržana u Svetom pismu – čudesa u Lurdu	160
Krist čini čudesa da posvjedoči svoje božansko biće i božanski poziv	162
Isusova vanjska čudesa	163
Čudo nad uzetim čovjekom i uskrsnuće Lazara	165
Moderni znanstvenici odbacuju čudo Lazarevog uskrsnuća	167
Čudo Isusova uskrsnuća	168
Nutarnja čudesa	170
Nutarnje čudo u našem životu	172
»Ako hoćeš ući u kraljevstvo nebesko, drži zapovijedi!«	173
Kršćanski moral nadilazi svaki »drugi moral«	174
Kršćanske zapovijedi u sustavu našega otkupljenja i preporoda	175
Vječne istine morala prelaze u javni i obiteljski život	176

II. O Crkvi

Crkva je kriva što je živa	178
Crkvu napadaju vlastiti sinovi	179
Petar i Pavao stižu u Rim	180
Svaka vlast je za izgradnju, a ne za uništenje	181
Sve to potvrđuje povijest svih vremena	183
»Cuius regio illius religio« – »Čije je područje toga je i vjera«	184
Svetoj Stolici treba zajamčiti slobodu i samostalnost	185
Crkva oduvijek njeguje znanost	186
Ljudska učenost i svjetlo vjere idu zajedno	187
Veliki znanstvenici – veliki vjernici	189
Učeni preziru i Crkvu i s njome priprosti svijet	189
Crkvu optužuju za sva zla jer nas poziva da mislimo na vječnost	191
Crkva je po svojoj taštosti i ispraznoj znanosti okrutna, nesnošljiva i krvoločna	192
Crkva nije nikada svoju krunu okaljala	193
Crkva ni danas ne progoni nikoga	193
Crkva je pomogla svladati kaos i metež srednjega vijeka	194
Neutemeljene optužbe na račun Crkve srednjega vijeka	196
Misionari u Kini i Indiji svjedoče značenje Crkve	197

Pitanje križarskih ratova	199
Crkva nikada i nigdje nije bila okrutna i nesnosna	200
Zakon čistoće i kršćanskog braka	201
Zakon čistoće i kršćanskoga braka nije ni nenaravan ni nemoralan	203
Biskup hvali irsko i englesko svećenstvo	206
Biskup hvali francusko svećenstvo	207
Biskup hvali njemačko i talijansko svećenstvo	209
Biskup brani domaće naše svećenstvo od kleveta	210
Dostojanstvo ženskoga spola	212
Katolička Crkva uzvisuje, krijepi i posvećuje mladež jednog i drugog spola	213
Kršćanska ženidba je veliko otajstvo	216
Biskup se ispričava za »koju toju« oštru riječ	218
Je li hrvatski narod još uvijek katolički kršćanski narod?	219
Domaća znanost okomila se na sveta načela	220
Čudo viđenja Svetoga Križa	221
Takvoj »učenosti« nema mjesta na našem kršćanskom učilištu	223

————— 1888. —————

Zla i nevolje na svijetu

Korizmena poslanica

Trpimo radi kazne ili naših skrušenja	225
Knjiga o Makabejcima – povijest trpljenja nevinih i otajstvo Božje providnosti	226
Biskup opravdava uvodne riječi ove Poslanice	227
Knjiga o Makabejcima – slika udesa pojedinih naroda	228
Grijeih, opačina i nepravda vječni su izvor zla i nevolje	229
Sveto korizmeno vrijeme je skrušeno i pobožno promatranje života	230

I.

Vječiti i posljednji uzrok svakoga zla je grijeh – primjeri	231
Bog je neizmjereno dobar, ali mrzi grijeh	232
Primjer Josipa Egipatskoga	233
Praizvor grijeha i opačine nije Bog	234
Sagriješili prvi ljudi, sagriješili anđeli	235

Riječ Božja posreduje između Boga i čovjeka	236
Ljudski se rod odmah nakon prvoga grijeha dijeli	237
Sveti Križ i otajstvo muke i smrti Gospodnje otvaraju oči čovjeku grešniku	239
Povijest židovskoga naroda – povijest pravde	240
Propast rimskoga naroda	242
Dva predstavnika rimskog naroda	244
»Jao tebi Korozaime, jao tebi Betsaido!«	245
»Bez mene ne možete ništa činiti«	245
Srednji vijek je vijek znanosti i umjetnosti	246
Crkva Božja: najljepši Božji dar čovjeku	247
Gdje je Crkva, tu je Isus Krist	248
Razlika između srednjega i današnjeg vijeka	249
Na sve strane viču: »Mir! Mir! – a mira nema«	251
U nekim narodima mjesto vjere uvode nevjeru	252
Neovisnost Svetog Oca od talijanske države	253
Sv. Stjepan, ugarski kralj, prvi apostolski kralj, uvodi u kraljevstvo načela vjere i pravde	254
Dobre i loše strane industrijske revolucije	256
Loše gospodarsko stanje našega naroda	257
Čovjekova duša po rođenju je kršćanska	257
Nevjera i opačina, izopačuje svako stanje, zvanje i svaku plemenitu težnju	258
Među najuzvišenijim zvanjima su svećeničko, učiteljsko i zastupničko zvanje	260
Težnja za slobodom je plemenita	261
Svi smo mi ljudi ograničeni	263
Bog dopušta da se neki narodi izopače	264

II.

Ako je grijeh najveće zlo, onda se treba najprije njega osloboditi	266
Prispodoba o farizeju i cariniku	266
U duševnom plaču oglada se najveća vrijednost pokore i pokajanja	268
Opraštati grijehe može samo Bog i Isus Krist koji je također Bog	270

Otajstvom Svetoga Križa otkupljen je cijeli svijet	271
Sveta pokora sa svoja tri dijela slika je Presvetog Trojstva i Jedinstva	273
Bol i pokajanje rađa iskrenu, cjelovitu i skrušenu ispovijed	274
Čovjek u pokori prihvaća sve kako bi zadovoljio za učinjeno zlo	276
Zahvaljujući sakramentu pokore grešnik se uzdiže	277
Svetu pokoru valja zavoljeti i još češće primati	278
Viši staleži sve se rjeđe ispovijedaju	279
Kršćanski puk nema povjerenja u one koji se udaljuju od Boga	281
Neki traže vrijedne svećenike da se pred njima ispovijede	282
Na vrijeme treba pristupiti ispovijedi	282

III.

Nutarnje muke i nevolje ostaju i nakon ispovijedi	284
Čovjek u svojoj nutрини osjeća dva zakona	285
Nametnuti stegu samome sebi	288
Sve životne patnje, izazove i nedostatke bližnjega strpljivo podnositi	289
Nadomjestiti što nedostaje Kristovim patnjama	290
Sve su naše muke i patnje mukom i smrću Gospodnjom posvećene	291
Jedan nevin umrije za sav svijet, a »kratkovidni« toga ne vide	292
Dva primjera	296
Slučaj pisca Hübnera	297
Zlo samoubojstva, dvoboja i rata	299
Najveće zlo: pobačaj	300
Na smrt se valja spremati i češće na nju misliti	301
Pravi kršćanin pretvara smrt u zalog svoga spasa i slave	301
Smrt za domovinu – najveća slava	303
Tri najveće dužnosti: 1. Treba se čuvati svakoga grijeha	303
2. Ako sagriješimo, valja se odmah pokajati	304
3. Svaki dan u svetoj vjeri napredovati	305

1889.

O slobodi

Korizmena poslanica

Pastir se obraća svojim ovcama	307
Korizmeno je vrijeme najbolja prigoda da pastir uputi svoju riječ ovcama . . .	309

Poziv svećenicima da ozbiljno i plodno slave otajstvo pokore	311
Papa Lav XIII. uputio vjernicima okružnicu o pravoj slobodi	312
Biskup hvali tri Papine okružnice	313
Biskup se bavi s Papinom okružnicom »Libertas« – »O slobodi«	315

I.

Prvi dio: Izvor, uvjet i svrha svake slobode	317
Bogu zahvaliti za dar slobode	319
Božji dar spoznaje cilja i težnje za ciljem	320
Naravno pravo – odsjev Božjega zakona	322
Naravni zakon proistječe iz vječnoga zakona	323
Drugi dio: sloboda je dar Božje milosti	324
Svrha slobode: istina, pravda, čast i poštenje	326
U starom svijetu slobode i napretka nije bilo	327
To nisu ostvarili ni Rim ni Grčka	328
U novom svijetu to se moglo ostvariti po Kristu	331
Krist nas je oslobodio	333
Isus – sama Istina pred Pilatom šuti, jer Pilatu nije bilo stalo do istine	334
Kršćanstvo – pravi i jedini izvor i počelo prave slobode	335
U Bogu je počelo i izvor svake vlasti	336
Što je čovjek uopće?	338
U kojem se odnosu nalazi Crkva prema slobodi, društvu i državi	339
Crkva Božja i pravo kršćanstvo su jedna te ista stvar	340
Više se treba pokoravati Bogu negoli ljudima	341
Crkva se odnosi prijateljski prema svakom državnom sustavu koji se ne protivi općoj slobodi	342
Značenje Montesqueua i ustava srednjega vijeka	344
Narod ima pravo boriti se za svoju slobodu	345
Primjer odnosa Amerike i Engleske	347
Svi su narodi jednom cijenom otkupljeni	349
Majka Crkva uzor jedinstva na ovome svijetu	350
U Rimu dvije vlasti. Papa treba imati slobodu	352
Rimska Crkva – velika prijateljica municipalne slobode	354

II.

Odakle tolike klevete protiv Crkve?	355
Tri vrste liberalaca: bezbožni materijalizam	356
Dogmatski materijalizam ili jakobinizam	358
Liberalizam kao lažno slobodnjaštvo	359
Vjerodostojnost svetih knjiga	360
Dogmatski racionalizam	361
Dogmatski indiferentizam	362
Gdje nema slobode Crkve nema ni druge slobode	364
Crkva Božja – to je sam Isus	365
Kršćanski liberalizam	367
Ovaj sav nauk potvrđuje i razjašnjava Sveti Otac	368
Sloboda bogoštovlja	369
Štovanje Boga – prva dužnost kršćana	370
Sloboda riječi, tiska i učiteljstva	371
Sloboda tiska i jezika	372
Pravo učiteljstvo počelo je s Isusom i s Duhom Svetim	374
Kristom su se zanosili i znanstvenici	374
Istina i zabluda, dobro i zlo nemaju prirodno i neograničeno pravo	376
Zakon tolerancije	376
Tolerancija pristaša liberalizma	377
Sloboda katoličkih škola	378
Zakon i duh škole mora biti religiozno-moralan	380
Katolička škola ne smije biti interkonfesionalna	381
Prvi svećenici djece su roditelji	382
Najuzvišenija svrha Crkve je pravo i živo Kraljevstvo Isusa Krista	383

1890.

Pokora i uskrsnuće naše

Korizmena poslanica

Isusov pogled na svijet – negativan	387
Grijev i opačina osvetila se židovskom narodu	388
Grijev i opačina osvetila se rimskom narodu – Kršćanstvo: put, istina i život	389

Kršćanstvo je Božja moć i neizmjerni dar	390
Tema pastirskog pisma: pokora i uskrsnuće naše	392

I.

Narav i zakon pokore	392
Stari narodi ne poznaju pojam pokore	393
Stari zavjet na neki način sav smjera prema nekoj vrsti pokore	394
Svaki smrtni grijeh je smrt i propast	397
Kristova muka i smrt na križu: Židovima smutnja, a Grcima ludost	397
Krist – sjaj slave i slika bića Očeva	400
Krist: Bog i čovjek	401
»O sretne li krivice!«	402
Mukom i smrću Gospodnjom čovjek je izmiren s Bogom	403
Gdje se umnožio grijeh još se više umnožila milost Božja	404
Pokorom i pokajanjem stječemo više od onoga što smo prije imali	404
Svi smo grešnici	406
Ničega nisam svjestan, ali time nisam opravdan	407
Postati dionikom muke Gospodinove za sebe i za druge	408
Ne samo pojedinci, cijeli je svijet pozvan na pokoru	409
Zakonu križa ne može se oteti nijedan grijeh	410
Narav i dužnost svete pokore	411
Koji te je stvorio bez tebe, neće te spasiti bez tebe	412
U muc i smrti Isusovoj jedini izvor i залог otkupljenja	414
Vjera je Božji dar, ali i talent s kojim treba raditi	415
Bez muke i križa nema oproštenja	416
Kajanje – središnji čin pokore	417
U pokori i kajanju grešnik se »satire«	418
Narod pokoru obično naziva i »ispovijed«	420
U ime skrušenosti odreći se sama sebe i svoje taštine	421
Zadovoljština za grijeh	422
Pitanje o nezaslužnim mukama	423
Plodovi pokore: čuvati se grijeha	425
Čovjekova sudbina je ljuta borba od kolijevke do groba	426
Dosta ti je moja milost	427

Plod pokore: oprez, budnost, bdjenje i molitva	428
Pokornik molitvom uspostavlja vezu s Bogom i daje mu darove svoga srдца	429
Primjer sv. Petra	430
Nauk o pokori važan i za obitelj	431
Škola i učionica moraju biti prava slika i prilika crkve Božje	432
Nema većega grijeha ni opaćine negoli kvariti mladež	433
Drugi plod prave pokore: izmirenje sa svakim čovjekom	434
Isus Krist na drvu je križa razderao obveznicu vječnih dugova	436
Ljubimo, dakle, i neprijatelje svoje	437
Drugi plod pokore: nepravdu ispraviti i štetu nadoknaditi	437
Posljedice na društvenom planu	439
Lako je štetu nanijeti, ali je teško nanesenu štetu nadoknaditi	439
Ne odpušta se grijeh dok se šteta ne popravi	440
Činimo svi skupa pokoru	442
Nas svećenike cijelo naše zvanje potiče na pokoru	442

II.

Narav i zakon uskrsnuća i života u Isusu Kristu	444
Gdje je prave smrti, tu ne može biti pravog veselja i mira	445
Neumrlost se odnosi i na tijelo	446
Kristovu kraljevstvu i pobjedi nema kraja	447
Kristovoj pobjedi nema kraja	447
Najsajjniji znak Kristove pobjede jest Sveta Crkva	448
Povijest Krista – povijest Crkve	449
Krist u Crkvi navijek vjekova prebiva – na različit način u raznim narodima	450
I u nas (Hrvata) trebalo bi se bolje držati Isusa Krista i majke Crkve	451
Dva sakramenta slijede odmah jedan za drugim: pokora i euharistija	452
Svetom uskrsnuću odgovara vjera u naše uskrsnuće	454
Neki govore da Isus nije pravi Bog	455
Ne bih vjerovao Svetom pismu da nije autoriteta Crkve (sv. Augustin)	457
Crkva od prvih godina slavi nedjelju kao dan Gospodnji	459
Gospodnje uskrsnuće – nada i ufanje kršćanstva	460
Vjera i ufanje u otkupljenje stari su koliko je star svijet	461

Muka, smrt i uskrsnuće Gospodnje – temelj kršćanske nade	461
Isus Krist je cijelim svojim bićem i srcem neizmjerena ljubav i milosrđe	462
Ljubav je kruna našega života	463
Sveto uskrsnuće uzdiže nas do samog našega uzora: Isusa Krista	464
Ta nas nauka (ne)odvraća od naših najvažnijih zemaljskih dužnosti	465
Nije istina da Katolička Crkva nije narodna	466
Rimska Stolica nit se može nit se smije odreći svoje slobode i neovisnosti	467
Čovjek ne može služiti dvojici gospodara	469
Plod uskrsnuća: uzdignuti se do iskrenosti i istinitosti	470
Sveto uskrsnuće uzdiže čovjeka na svaku čistoću i neporočnost duše i tijela	472
Što je rečeno o pojedincu, vrijedi i za narode	473
Poradimo da pokoljenja koja dolaze iza nas budu sve snažnija, učenija, jača i odlučnija	474
Sveto uskrsnuće prenosi čovjeka iz smrti u život	475

———— 1890. ————

Strossmayer o sebi

O k r u ž n i c a

O 40. godišnjici biskupske službe

Mila moja braćo u Isusu!	479
Uvijek vjeran Bogu, Crkvi i svome narodu	480
Svećenik treba voljeti i svoje i tuđe	482
Bog je u čovjeka usadio ljubav prema domu i rodu	483
O biskupovu životu i djelima neka sudi sam Bog	484
Napadaji na Strossmayera	485
Nikoga nije zvao na proslavu jubileja, ali tko god došao – dobro je došao . .	486
Jači i krepkiji u starosti nego u mladosti	487
Tijekom 40 godina nešto je učinjeno za Crkvu i za narod	488
Biskupijska dobra uvijek sam smatrao Božjom baštinom i imetkom sirotinje.	489
Biskupova želja: otvoriti malo sjemenište u Đakovu	492

1891.

Dužnosti kršćanskih građana

Korizmena poslanica

Strossmayer obolio na oči, ali želi uputiti pastirsko pismo svojim svećenicima i vjernicima	495
Biskup želi govoriti o Crkvi ponukan Papinom okružnicom »Sapientiae christianae«	497
Vlastitosti kršćanskih istina: prastare i uvijek aktualne, jasne i shvatljive . . .	499

I.

Što je sveta Crkva, koje je njezino počelo i izvor, sustav i moć	500
Počelo Crkve je Trojedinu Bog	500
Riječ Božjeg milosrđa na izopačenost ljudskog roda	501
Treća Božja riječ je utjelovljenje Riječi (Slova) Božje	503
Razne slike (prisposode) Crkve: grad na gori, vinograd, zrno gorušičino . . .	504
Isus Krist obećava Petru vrhovnu vlast u Crkvi	505
Isus Krist nakon uskrснуća povjerava Petru pastirsku službu u Crkvi	506
Počelo Crkve je vječnost, a izvor je Isus Krist	507
Neprijatelji Krista i Crkve (i na našem Sveučilištu) okomili su se na historičnost Krista	508
Neprijatelji Krista napadaju i Crkvu, ali uzalud	509
Sustav, moć i zakon Crkve	511
Isus prenosi učiteljstvo na apostole	512
Je li Crkvi vječnost obećana, a nepogrešivost dana?	513
Vječnost i nepogrešivost – nutarnja svojstva Crkve	513
Od najstarijih vremena pozivaju se na Svetog Oca Papu	515
U svakom društvu mora biti vrhovna vlast	515
Dužnost bezuvjetnog poslušanja prema Crkvi	516
Pojedinci ustali na obranu biskupa – »cuius regio illius religio«	517
Katolik je dužan ljubiti svoju domovinu, a još više Svetu Crkvu	518
Svaka je vlast od Boga	520
»Crkva živi i djeluje u državi« – dakle, podložna je državi!	521
»Dajte cesaru što je cesarovo, a Bogu što je Božje«	521
Papina nepogrešivost (nezabludivost) – nakon Sabora pravi je članak vjere	523

Nepoznavanje vjere – uzrok lakoumnih izjava	524
Vjeru treba proučavati i hrabro svjedočiti	525
Vjera je Božji dar, ali je treba prema vlastitim sposobnostima proučavati . . .	526
Odnos društva i države prema Crkvi	527
Crkva svojim učiteljstvom prosvjetljuje svakoga čovjeka	528
Crkva poziva kršćane na posluš državi i državnom zakonu	531
Crkva je po naravi i zvanju zalog mira, ljubavi i sloge	531
Nove države traže odvajanje Crkve od države	532
Slobodna Crkva u slobodnoj državi	533
Crkva podržava državu – država Crkvu	534
Današnjim raspravama u našem društvu Crkva nikad nije dala povoda . . .	537
Biskup se boji da će i kod nas doći do rasprave	539
Nije na Crkvi da određuje kakav je oblik države najpogodniji	540

II.

Četiri vlastitosti Crkve	541
Crkva je jedna	542
Crkva je sveta	544
Crkva je sveopća – katolička	545
Crkva u ime katoliciteta naviješta Evanđelje posvuda	547
Crkva je apostolska	548
Svagdanja svrha Crkve: prenositi na svakoga čovjeka plodove otkupljenja . .	550
Sвета Crkva svoju svrhu i zadaću vrši svojim bogoslužjem	551
Crkva to čini slaveći otajstva – sakramente	552
Katoličke i akatoličke škole	553
Širenje vjere – posljednja zadaća i svrha Crkve	555
Ujediniti razdvojeno	556
Kristova oporuka: jedinstvo njegovih učenika	557
Isus ostaje s nama pod prilikama kruha i vina	558
Sjedinjenje istočne i zapadne Crkve – uloga Slavena	560
Biskup opravdava svoj pozdrav i blagoslov Rusima prigodom 1000. obljetnice njihova krštenja	561
Sloboda: bitni uvjet da Crkva može ispuniti svoju zadaću	562
Državna vlast i crkvena vlast	564

Jedinstvo Crkve je njezina snaga	567
Dvije vlasti u Rimu; Papa ponižavan	567
Dužnost katolika: muževno i postojano braniti svetu vjeru	569
S poštovanjem prema crkvenom poglavaru	570
Isus – stožer povijesti čovječanstva	572
Biskupova obrana od klevete	573
Strossmayer niječe: Nagodbeni zakon nije njegovo djelo	575
Strossmayerova uloga u stvaranju teksta Nagodbenog zakona	575
I Strossmayer je mogao »pofaliti«, a koji puta je i »pofalio«	577

Prilozi

Preslika Prigodnice Jurja Tordinca o 30. obljetnici pastirske službe biskupa Strossmayera (8. rujna 1880.)	579
PRILOG 1: Preslike nekih naslovnica tiskanih izdanja, s posvetama biskupu Strossmayeru u znak zahvalnosti za novčanu potporu autorima.	581
PRILOG 2: Preslike nekih pisama upućenih biskupu Strossmayeru u kojima se izražava zahvalnost za podršku i dobrotvorstvo	613
Kazalo starih riječi	629
Kazalo imena	635
Tematsko (pojmovno) kazalo	641